

Preek over het thema 'chtscheiding' in de Kom-in-dienst op zondagmiddag 1 februari 2004 door ds. A.P. van Langevelde

Tekst: Mattheus 19 : 1 – 12

Het is een actueel onderwerp waarover we vanmiddag met elkaar nadenken en straks na afloop van de dienst ook met elkaar spreken.

Heel gevoelig en best wel een beetje spannend.

Dinsdagavond hadden we het erover met een groepje jongeren op de catechisatie.

Een van hen zei: 'Als alle mensen in 's-Gravendeel die op dit moment aan het scheiden zijn naar de Kom-in-dienst komen, dan mogen we er wel stoelen bij zetten.'

Gisterochtend was er in Ichthus een toerustingsconferentie voor kerkenraadsleden van een gemeente uit de buurt.

Een van de deelnemers las de uitnodigingsfolder voor deze dienst en werd meteen emotioneel.

'Dat is het verhaal van mijn broer', zei hij. 'Vier jaar getrouwd en nu aan het scheiden.'

En we hebben, denk ik, allemaal wel mensen in gedachten als het over chtscheiding gaat.

We hebben er ook allemaal onze eigen gedachten over.

'Chtscheiding mag niet', zeggen sommigen. 'God verbiedt het.'

'Dat kan wel zijn', zeggen anderen, 'maar als je écht niet meer met elkaar verder kunt, dan kun je toch maar beter uit elkaar gaan.'

Wat zegt Jezus?

Laten we eens kijken naar de aanleiding, die Hem ertoe brengt om in Mattheus 19 iets over chtscheiding te zeggen.

Er zijn farizeeërs, die naar Jezus toekomen om Hem uit zijn tent te lokken.

'Om Hem te verzoeken', zegt Mattheus letterlijk.

Dat moet ons meteen al alert maken.

Wat Jezus zegt is niet een reactie op de concrete nood van twee mensen, die in hun huwelijk zijn vastgelopen en die Hem om advies komen vragen.

Het is een antwoord op de strikvraag van enkele rabbijnen, die de leer van Jezus van een bedenkelijk gehalte vinden en die proberen om dat aan de kaak te stellen.

'Is het geoorloofd je vrouw weg te zenden om allerlei redenen?', vragen ze.

Achter die vraag zit een theologisch geschil, dat teruggaat op het Oude Testament.

In Deuteronomium 24 : 1 wordt gesproken over een man, die 'iets onbehoorlijks' heeft gevonden bij zijn vrouw.

In dat geval mag je een scheidbrief geven, zegt Mozes.

Zo'n vrouw mag je wegsturen!

De vraag waarover de theologen in Jezus' dagen van mening verschillen, is nu: wat wordt bedoeld met 'iets onbehoorlijks'?

Om welke reden mag een man zijn vrouw wegsturen?

Onderling worden de rabbijnen het daarover niet eens.

En nu proberen ze Jezus in hun gesteggel te betrekken.

De liberale school van rabbi Hillel staat een ruim standpunt voor: iemand mag zijn vrouw wegsturen als hij iets heeft aan te merken op haar kookkunst (te veel zout in het eten bijvoorbeeld), op haar gebabbel (geroddel over haar schoonouders) of als ze lui is in het huishouden.

Zelfs als hij een jonge vrouw aantrekkelijker vindt, mag hij volgens rabbi Akiba zijn vrouw een scheidbrief geven.

De strenge school van Sjammai heeft daar ernstige bezwaren tegen.

Rabbi Sjammai zegt: je mag alleen een scheidbrief geven als je bij je vrouw iets schandelijks vindt op seksueel terrein: loshangend haar, blote armen, uitgelaten omgaan met de buurman of overspel. Maar hóe ze onderling ook van mening verschillen, voor allemaal staat vast dat Mozes de man het recht gaf om te scheiden.

Wat willen ze nu van Jezus?

Moet Hij partij kiezen tussen Hillel en Sjammai?

Dat zou kunnen.

Waarschijnlijker is echter, dat ze hun vertrekpunt nemen in de gemeenschappelijke overtuiging, dat in de wet van Mozes het recht om te scheiden is vastgelegd.

Aan Jezus stellen ze nu de vraag: 'Rabbi Jezus, is het überhaupt geoorloofd om een vrouw weg te zenden?'

Zo hopen ze Jezus te verleiden tot een kritische uitspraak over Mozes.

Dat had Hij immers al vaker gedaan.

In de bergrede had Jezus ook gesproken over echtscheiding.

Met verwijzing naar het rabbijnse beroep op de wet van Mozes had Hij gezegd: 'Er is... gezegd: Al wie zijn vrouw wegzendt, moet haar een scheidbrief geven. Maar Ik zeg u: Een ieder, die zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan ontucht, maakt dat er echtbreuk met haar gepleegd wordt; en al wie een weggezondene trouwt, pleegt echtbreuk' (Mattheus 5 : 31.32).

Waarom willen ze Jezus verleiden om te herhalen wat Hij al eens eerder heeft gezegd?

Dat heeft wellicht te maken met de reis, die Jezus bezig is te maken.

Hij is onderweg naar Jeruzalem, zegt vers 1.

Onderweg om te lijden en te sterven.

Op die weg wordt Hij gevolgd door een menigte mensen.

Jezus is op het hoogtepunt van zijn populariteit.

Straks als in Jeruzalem aankomt, zullen de mensen zingen: 'Hosanna, de Zoon van David'.

En dát kunnen de farizeeërs niet verdragen!

Dat deze eigenzinnige rabbi zoveel volgelingen heeft, dat steekt hen.

Daarom dagen ze Hem uit om nóg eens te zeggen wat Hij in de bergrede al gezegd heeft, dat het zomaar geven van een

scheidbrief niet naar de wet van Mozes is.

Als Hij dát doet, zal Hij alle mannen tegen zich in het harnas jagen en zal zijn invloed met één slag gebroken zijn.

Wat doet Jezus?

Hij antwoordt niet met ja of nee.

Hij doet wat een aannemer doet als hij een oud huis moet restaureren.

Dan vraagt hij naar de oorspronkelijke tekeningen.

Niet wat de bewoners er door de jaren heen van hebben gemaakt is bepalend, maar wat de architect er aanvankelijk mee heeft bedoeld.

Zo gaat de Here Jezus terug naar het begin.

Daar liggen de dingen eenvoudig.

Hoe heeft God het huwelijk bedoeld?

Jezus doet daarover drie uitspraken.

Eerst citeert Hij Genesis 1 : 27.

God schiep de mens mannelijk en vrouwelijk, tweezaam dus, zodat de een de ander aanvult.

Daarna haalt Hij Genesis 2 : 24 aan, een woord van God: 'Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot één vlees zijn.'

En tenslotte trekt Hij de conclusie: 'Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheidde de mens niet.'

Dus: scheiding is niet door God gewild.

Scheiding gaat in tegen de bedoeling, die God van meet af aan met het huwelijk heeft gehad.

'Hetgeen dan God samengevoegd heeft...'

Dat slaat op de totale levenseenheid van man en vrouw.

Man en vrouw zijn in het huwelijk met elkaar verbonden, zowel geestelijk als lichamelijk, in gezondheid en in ziekte, in goede en in kwade dagen.

Ze horen bij elkaar, zoals de twee helften van een schelp, totdat de dood hen scheidt.

Later zal de apostel Paulus schrijven: 'Dit geheimenis is groot, maar

ik spreek met het oog op Christus en de gemeente (Efeziërs 5 : 32). De totale levenseenheid tussen man en vrouw is een afspiegeling van de verbondsrelatie tussen de Here en zijn volk, tussen Christus en zijn gemeente.

Een relatie, die eeuwig duurt.

Een relatie, die door niets is stuk te krijgen.

Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat mensen het huwelijk – als ze dat per se willen – niet plat kunnen trappen.

Eigenlijk geldt dat van al het goede, dat God bij de schepping heeft gemaakt.

De zonde heeft niets onaangetast gelaten.

Overal zit wel een barst in.

Daarom heeft Mozes ook een regeling getroffen voor de ontbinding van het huwelijk.

Als door overspel de levenseenheid van het huwelijk volledig is tenietgedaan, als de band van trouw gebroken is, dan beantwoordt het huwelijk niet meer aan Gods bedoeling.

Dan is het begrijpelijk, dat een man met zijn vrouw het leven niet langer wil delen.

En dan mag hij aan zijn vrouw een scheidbrief geven, een officieel document dat zij zijn vrouw niet meer is.

Opvallend is, dat er door Mozes alleen iets wordt geregeld voor het geval een vrouw zich schuldig maakt aan overspel.

Terwijl toch ook mannen nogal eens vreemd gaan...

Op dat punt vertonen de regels van de wet duidelijk de trekken van de tijd en de cultuur waarin ze zijn gegeven.

In zekere zin past de HERE zich aan bij wat in de samenleving gebruikelijk is.

Maar de ruimte die Mozes aan de man biedt om het huwelijk te ontbinden, is in elk geval geen ruimte die hij zomaar te pas en te onpas kan benutten.

Het is meer een stukje toegeeflijkheid.

Het is een rekenen met de werkelijkheid, die soms nu eenmaal niet beantwoordt aan Gods bedoeling.

De farizeeërs maken van wat door Mozes als een *concessie* is bedoeld, een *regel* die het kwaad legitimeert.

Ze doen alsof God zelf in zijn wet toestemming heeft gegeven voor echtscheiding.

Dáár gaat Jezus tegenin!

Scherp en duidelijk zegt Hij: 'Mozes heeft u met het oog op de hardheid van uw harten toegestaan uw vrouwen weg te zenden, maar van den beginne is het zo niet geweest.'

De HERE zag de hardheid van de harten.

Hij zag dat de mensen zondigden tegen Hem, maar ook tegen elkaar, en dat soms de huwelijksband zó pijnlijk knelde, dat het samenleven onder één dak een hel werd.

Om erger te voorkomen gaf Hij in die gevallen verlof een scheidbrief te geven: een ontsnappingsmogelijkheid in grote nood.

Wij mogen ons wel tien keer bedenken eer we beweren, dat de Here Jezus deze lankmoedigheid heeft afgeschaft.

Nog altijd kan het zijn, dat het huwelijk totaal verworden is.

En dat je aanvoelt: nu moet er gekozen worden tussen twee kwaden.

Blijven in een situatie die onhoudbaar is, of de belofte verbreken die voor het leven was bedoeld.

De hardheid van de harten duurt voort, ook in de christelijke gemeente.

Maar een concessie is geen vrijbrief.

Het is diep kwetsend voor de Here om dat te denken.

Alsof Hij de ontwrichting heeft goedgekeurd!

Daarom zal de gemeente van Christus uiterst terughoudend zijn om in haar midden echtscheiding te aanvaarden, ook als elders in de samenleving wordt gezegd: scheiden moet kunnen.

In het licht van de bijbel is scheiden eigenlijk een *onmogelijke mogelijkheid!*

Onmogelijk omdat God het verbiedt.

En soms toch mogelijk wanneer een relatie – ondanks oprechte pogingen tot herstel – beslist niet meer leefbaar is.

Om over de laatste duidelijkheid te krijgen, zal aan echtscheiding als het enigszins kan een periode van intensieve zorg vanuit de gemeente vooraf moeten gaan.

Toen het huwelijk gesloten werd, was de gemeente daarbij aanwezig.

De gemeente hoorde van de belofte van trouw.

De gemeente bad voor het bruidspaar om Gods zegen.

Als het vastloopt, dan is opnieuw de gemeente daarbij betrokken.

Dan staat de gemeente daaromheen met ondersteuning en gebed.

Die ondersteuning kan handen en voeten krijgen in vertrouwelijke gesprekken met bijvoorbeeld de predikant of een ouderling.

Het kan ook door deskundige hulp, huwelijkstherapie bijv. van instanties als Eleos of het Algemeen Maatschappelijk Werk.

Soms zal dan blijken, dat er een nieuw begin mogelijk is.

De Here schenkt zegen in de weg van gehoorzaamheid.

Je leert op een nieuwe manier naar elkaar te luisteren, aan je eigen tekortkomingen te werken en met de tekortkomingen van de ander te rekenen.

En je komt er – tot je eigen verbazing – achter, dat uit de wortel van de trouw de liefde weer begint te groeien.

Niet dat er zo altijd een oplossing komt voor de problemen.

Soms zullen ook hulpverleners niet anders dan tot de conclusie kunnen komen, dat de relatie duurzaam verstoord is en dat er geen uitzicht is op herstel.

Maar dan is scheiden niet meer de weg van de minste weerstand.

Dan is het met pijn in het hart erkennen, dat uit elkaar gaan het minst slechte is van twee slechte dingen.

Aan wat Jezus zegt over Gods bedoeling met het huwelijk, voegt Hij nog één ding toe.

We hoorden het ook in de bergrede: 'Wie zijn vrouw wegstuurt en een ander trouwt om een andere reden dan overspel, pleegt echtbreuk.'

Dat is voor de mensen rondom Jezus een schokkende uitspraak!!

Voor de Joden kon een man alleen echtbreuk plegen tegenover zijn *buurman*, nooit tegenover zijn *vrouw*.

Zijn vrouw was immers zijn *bezit*.

Daar kon hij mee doen wat hij wilde.

Ging hij naar bed met de buurvrouw, dan zondigde hij tegen de buurman.

Zijn vrouw kon hij gewoon afdanken en een nieuwe nemen.

Nee, zegt Jezus, als u uw vrouw wegstuurt en een andere neemt, zondigt u tegen *haar*.

Ze is uw partner voor het leven.

De hulp tegenover u, die God zelf u heeft gegeven.

In Mattheus 5 : 32 voegt Hij er dan nog aan toe: 'en al wie een weggezondene trouwt, pleegt echtbreuk.'

Voor God blijft ze de vrouw van haar eerste man, die haar zonder geldige redenen heeft weggestuurd.

Het huwelijk is in wezen onontbindbaar.

Op dit punt aangeland, raakt de woordenwiseling met de farizeeërs op de achtergrond.

Jezus' eigen discipelen zijn nu hevig geraakt.

Onthutst verzuchten ze, dat als de zaak van een man met zijn vrouw zó staat, het uitermate riskant wordt om te trouwen.

Het is alsof je een moderne man hoort, die de alimentatiebui ziet hangen en zegt: 'Een huwelijk...? Mij niet gezien! Dan krijg ik levenslang!'

Dat is precies waar de discipelen bang voor zijn.

Stel je voor, dat je een Kenau trouwt en je kunt niet meer van haar af!

En je mag om haar onder de duim te houden niet eens dreigen met een scheidbrief!

Hoe kan de Meester zó radicaal zijn?

Kent Hij het leven wel?

Hun protest is begrijpelijk.

We weten van een rabbi, die zei: 'Onder de mensen die nooit zullen branden in de hel is hij, die een slechte vrouw heeft getrouwd.'

‘Wie een slechte vrouw trof’, zei een ander, ‘die heeft tijdens zijn leven alle zonden verzoend.’

We moeten ons dus maar geen al te idealistische voorstelling maken van de huwelijken van die discipelen.

De Here Jezus heeft wel sterk moeten geloven in de kracht van zijn verlossingswerk en van zijn Geest, dat Hij deze primitieve vissers uitkoos voor het werk in zijn gemeente.

Eén van de voorwaarden, die de apostel Paulus later stelt aan ambtsdragers in de gemeente, is dat ze de man zijn van één vrouw (1 Timotheus 3 : 2).

Dat was dus blijkbaar ook in zijn dagen allerm minst vanzelfsprekend. De bijbel windt er geen doekjes.

De werkelijkheid in het huwelijk – ook van christenen! – is niet altijd rooskleurig.

Jezus antwoordt intussen begrijpend op de verzuchting van de discipelen.

Hij kan erin komen!

Zijn eis ligt ook hoog.

Niet iedereen kan vatten wat het is om man en vrouw te zijn naar Gods bedoeling.

Dat inzicht moet een mens gegeven worden.

Niet trouwen – wat de discipelen voorstellen – is echter geen oplossing.

Daarvoor zijn de seksuele verlangens van de meeste mensen te sterk.

Je moet er een speciale gave voor hebben om in onthouding te leven.

Mannen, die dat kunnen, zijn niet dik gezaaid.

Ze zijn er wel, zegt Jezus.

‘Gesnedenen’, noemt Hij ze.

Mensen, die al vanaf hun geboorte niet in staat zijn tot een normale seksuele beleving.

Een stukje scheefgroei.

In de tweede plaats zijn er mannen, die gecastreerd zijn omwille van hun beroep.

Eunuchen, mannen die dienstdoen in een harem.

Tenslotte – en daar gaat het om – zijn er die zichzelf gesneden hebben omwille van het koninkrijk van God.

Jezus denkt hier aan geestelijke ontmanning, een vrijwillige keuze voor een leven in onthouding.

Mannen als Johannes de dooper en Paulus, die vanwege hun werk in dienst van God afzagen van een huwelijk.

En die daar van God ook een gave voor gekregen hadden.

Niet dat ze geen behoefte hadden aan een huwelijk of geen seksuele verlangens kenden.

Beslist niet.

Maar zij hebben die behoeften en verlangens opgegeven ter wille van Hem.

Ze hebben als het ware het mes erin gezet.

Dat lijkt een beetje vreemd.

Niet iedereen kan het vatten.

Maar die het vatten kan, die vatte het, zegt Jezus.

Het huwelijk is waardevol, maar de waarde van het koninkrijk gaat daarboven uit.

Ik vat het samen.

In plaats van mee te gaan in het gesteggel van de rabbijnen in zijn dagen die in de wet van Mozes een vrijbrief zien voor een gemakkelijk opbreken van het huwelijk, grijpt Jezus terug op Gods oorspronkelijke bedoeling met het huwelijk.

Zoals een aannemer dat doet, die de opdracht heeft om een vervallen pand op te knappen.

Hij gaat bij de restauratie uit van de oorspronkelijke tekeningen.

Het aantal huwelijken, die bouwvallig zijn geworden en op instorten staan, is groot, zeiden we in het begin tegen elkaar.

Nú zeg ik erbij: God houdt van oude, bouwvallige panden.

Hij ziet er iets in.

Hij wil ze kopen en opknappen.

Liever dan ze te slopen, gaat Hij erin aan het werk.

Uw huwelijk een bouwval?

Christus wil het renoveren.

Zoals Hij het huwelijk renoveerde van die twee mensen uit
Zeewolde dinsdagavond in Het Elfde Uur.

Hebt u het programma gezien?

Het was een ingrijpend proces.

Maar het was bij Hem in goede handen.

En wat door mensen al onbewoonbaar was verklaard, mag onder
zijn zegen weer onverklaarbaar worden bewoond.

Je zag niet alleen twee getrouwde mensen, maar ook de koppies
van vier kinderen stralen!

Amen.